Pienhankintaohje

Kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat

Luonnos 9.10.2026, Hyväksytty kunnanhallituksessa xx.x.2026 § x

SUOMUSSALMI

TIIVISTELMÄKAAVIO

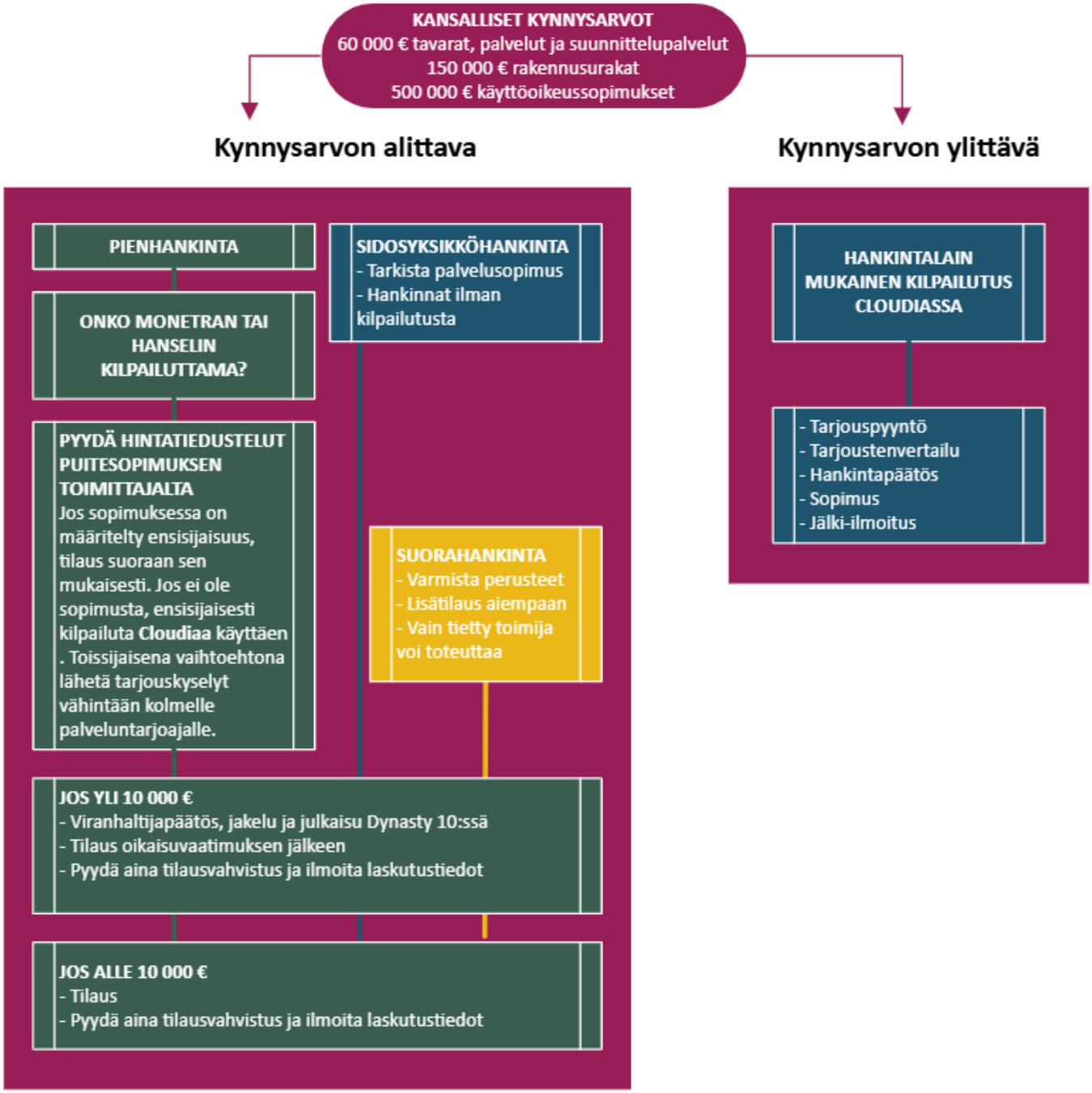

Sisällys

1. Yleistä 1

1.1. Hankinnan arvon laskeminen 1

1.2. Pienhankintaraja ja ohjeiden soveltamisala 1

2. Suositeltavat hankintamenettelyt pienhankinnoissa 2

2.1. Hankintaprosessin keskeiset vaiheet pienhankinnoissa 2

2.2. Menettelyvaihtoehdot 3

3. Hankintasopimus ja sopimusehdot 4

4. Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat 4

5. Hankintapäätökset ja oikeusturvakeinot 4

6. Ohjeiden voimaantulo 5

1. Yleistä

Tätä ohjetta sovelletaan Suomussalmen kunnan ostotoimintaan. Kansalliset kynnysarvot alittavissa pienhankinnoissa ei sovelleta lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista. Huom! Erityisalojen hankintarajat Vesihuoltolaitos.

Hankintalaissa kuvatut yleiset periaatteet – avoimuus, tasapuolisuus, syrjimättömyys ja suhteellisuus (oikeasuhtaisuus) – tulevat sovellettavaksi sekä kansallisen kynnysarvon ylittäviin että alittaviin hankintoihin (pienhankintoihin). Yksityiskohtaiset menettelytavat tulee siis viime kädessä valita näiden periaatteiden mukaisesti.

Pienhankinnoissa tulee noudattaa myös muun lainsäädännön (hallintolaki, kuntalaki) velvoitteita ja hyvän hallinnon yleisiä periaatteita sekä jäljempänä kuvattuja pienhankintaohjeita.

Hankintalain kansalliset kynnysarvot ovat seuraavat:
- Tavara- ja palveluhankinnat 60 000 euroa
- Koulutuspalveluhankinnat 100 000 euroa
- Rakennusurakat 150 000 euroa
- Käyttöoikeussopimukset 500 000 euroa

Erityisalojen kansalliset kynnysarvot ovat seuraavat:
- Tavara- ja palveluhankinnat 432 000 euroa
- Rakennusurakat 5 404 000 euroa
- Suunnittelukilpailut 443 000 euroa

Nämä rajat ylittävissä hankinnoissa on aina toteutettava hankinnan kilpailuttaminen.

Suomussalmen kunta on mukana mm. Monetran ja Hanselin järjestämissä yhteishankinnoissa ja puitesopimuksissa. Kunta on sitoutunut tarpeelliseksi katsomiinsa yhteishankintoihin.

1.1. Hankinnan arvon laskeminen

Hankintojen arvon laskemisessa on huomioitava, että arvo lasketaan pidemmän aikavälin tarkastelulla ja kokonaisuuksina (toiminnalliset yksiköt). Vähimmäistarkastelujakso on 2 vuotta. Ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien osien ennakoitu arvo on otettava huomioon hankintasopimuksen ennakoitua kokonaisarvoa laskettaessa.

1.2. Pienhankintaraja ja ohjeiden soveltamisala

Näitä ohjeita sovelletaan tavara- ja palveluhankinnoissa, jotka ovat arvoltaan yli 10 000 euroa, joille ei ole voimassa olevaa kilpailutettua sopimusta tai puitejärjestelyä. Jos

sopimustoimittaja ei kuitenkaan pysty vastaamaan johonkin tiettyyn erityistarpeeseen (perusteltavissa oleva esim. tekninen ominaisuus) ja hankinta on hankinnan arvo oikeaoppisesti laskettuna yllä mainitun rajan sisällä, yksiköllä on oikeus tehdä hankinta näitä ohjeita noudattaen.

Kaikki 10 000 euroa ylittävät hankinnat kilpailutetaan pääsääntöisesti hankintajärjestelmän kautta, ellei kyseessä ole esimerkiksi 2.2 kohdassa mainittu perusteltu suora osto.

Hankkeiden rahoittajien ohjeet ovat ensisijaisia pienhankintaohjeeseen nähden. Rahoittajat saattavat vaatia hankinnan kilpailuttamista tai vähintään näyttöä, että hankinta perustuu jo toteutettuun ja voimassa olevaan kilpailutukseen.

Hankinnat yksityiseen käyttöön kunnan laskutuksen kautta tai varastoista ovat kiellettyjä kokonaan.

Kiertäviltä kauppiailta tehtävät hankinnat ovat kiellettyjä.

2. Suositeltavat hankintamenettelyt pienhankinnoissa

Hankintalain mukaiset menettelytavat tulevat noudatettavaksi kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Laki antaa mahdollisuuden soveltaa pienhankintoihin huomattavasti kevyempiä menettelysääntöjä. Tarkoitus on pitää sekä tarjoajien että tilaajien työmäärä näiden hankintojen osalta kohtuullisena suhteessa saavutettaviin hyötyihin. Tilaajan tulisi kuitenkin tietoisesti pyrkiä vaikuttamaan kilpailun syntymiseen ja sitä kautta pidemmällä tähtäimellä markkinoiden kehittymiseen.

Hankinnoissa, joiden arvolisäveroton arvo jää alle 10 000 euron, ei tarvitse arvioida hankintaprosessin vaiheita eikä sopivan hankintamenettelyn valintaa. Pienissäkin hankinnoissa tulee kuitenkin huomioida tavara- ja palvelutoimittajien tasapuolinen kohtelu.

2.1. Hankintaprosessin keskeiset vaiheet pienhankinnoissa

Hyvien toimittajien kartoittaminen – kelpoisuuden tarkastaminen

Tilaajan tulee arvioida mahdollisen ilmoittamisen tarve ja laajuus sekä päättää, kuinka monelta ja miltä toimittajilta tarjouksia pyydetään. Soveltuvat tarjoajat voidaan pienhankinnoissa valita jo ennen tarjouspyynnön esittämistä. Tällöin hankintaprosessin painopiste on markkinoiden kartoittamisessa (esim. lähialueen toimittajilta).

Tarjoajien kelpoisuuden arviointi pienhankinnoissa

Tilaaja on velvollinen tarkistamaan ennen hankintaa, että Tilaajavastuulain mukaiset velvoitteet on hoidettu.

Vertailuperusteet ja laatutekijät pienhankinnoissa

Pienhankinnoissa tavoitellaan yksinkertaisia ja kustannustehokkaita menettelyjä ja siksi tarjouspyyntöön perustuvia laatukriteerejä on syytä käyttää harkiten. Mitä vähemmän vertailuperusteita käytetään, sitä vähemmän hankinta vaatii työtä ja asiantuntemusta. Laatutekijöitä toki kannattaa hyödyntää, niiden pisteyttämisen sijaan suositellaan asetettavaksi tietyt vähimmäisvaatimukset hankinnan kuvauksissa ja/tai teknisissä erittelyissä. Näin laatu on otettu karsivana kriteerinä huomioon ja silti vertailu voidaan tehdä halvimman hinnan mukaan. On huomioitava, että vähimmäisvaatimuksien määrittely edellyttää perehtyneisyyttä markkinoilla olevaan tarjontaan.

2.2. Menettelyvaihtoehdot

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä pyydetään tarjoukset etukäteen hyviksi ja luotettavaksi arvioiduilta toimittajilta. Tässä menettelyssä toimittajien arviointi ja valinta tehdään ennen tarjouspyyntöjen lähettämistä. Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttyjen tarjousten perusteella.

Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä kaikki hankinnasta kiinnostuneet tarjoajat voivat tehdä tarjouksen ja kaikki otetaan mukaan tarjouskilpailuun. Avoimen menettelyn käyttö edellyttää hankinnasta ilmoittamista. Tarjouspyyntö ja tarjoukset tehdään hankintajärjestelmässä.

Suora osto

Suorassa ostossa tilaaja suorittaa hankinnan ilman tarjouspyyntömenettelyä tai tekee hankintapäätöksen tarjouskilpailua järjestämättä vain yhdeltä toimittajalta.

Pienhankinnoissa kannattaa aina hyödyntää kilpailua ja markkinoilla olevaa tarjontaa sekä antaa esim. paikallisille yrittäjille mahdollisuus osallistua tasapuolisesti hankintakilpailuun.

Kilpailuttaminen ei ole aina tarkoituksenmukaista. Näin ainakin silloin, jos kilpailutuksesta aiheutuvat kustannukset ylittävät odotetun taloudellisen hyödyn tai jopa koko hankinnan arvon. Jokaisen hankinnan – suuren tai pienen – tekemiseen kuluu työpanosta ja aikaa.

Suora osto pienhankinnoissa on mahdollista silloin, kun tavaran tai palvelun laatu sekä hintataso ovat tiedossa. Muita erityisiä syitä voivat olla esim. erityinen kiire tai tilanne, jossa mahdollisia tarjoajia on poikkeuksellisesti vain yksi.

Kun tilaaja päättää tehdä pienhankinnan suorana ostona, päätöksen on perustuttava markkinatietoisuuteen olemassa olevasta tarjonnasta ja vallitsevasta hintatasosta.

3. Hankintasopimus ja sopimusehdot

Kirjallista hankintasopimusta pienhankinnoista ei ole välttämätöntä tehdä. Sopimus on kuitenkin suositeltavaa tehdä silloin, kun hankinta on suuri, hankinta tapahtuu pitkän aikavälin kuluessa/kuluttua tai hankintaehdoista voi syntyä tulkintaa.

Suomussalmen kunta edellyttää toimittajien noudattavan hankintojen yleisiä sopimusehtoja:

- Tavarahankinnoissa sovelletaan pääsääntöisesti JYSE 2025 TAVARAT sopimusehtoja
- Palveluhankinnoissa JYSE 2025 PALVELUT -sopimusehtoja.
- IT-hankintoihin puolestaan sovelletaan usein julkisen hallinnon IT-hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JIT 2025).
- Muita alakohtaisia ja sovellettavaksi tulevia sopimusehtoja voivat olla mm. konsulttitoiminnan yleiset sopimusehdot (KSE 2013) ja rakennusurakan yleiset sopimusehdot (YSE 1998).

Sopimusehtojen soveltuvuus ja käytettävyys on hankinnoissa ratkaistava tapauskohtaisesti. Näissä sopimusehdoissa otetaan kantaa mm. maksuehtoihin, viivästymisiin, takuuasioihin, hintamuutoksiin jne. Jos pienhankintaan kirjataan sovellettavaksi ym. yleisiä sopimusehtoja ja joiltakin osin sovitaan poikkeavasti, teksti hankinta-asiakirjoihin tulee muotoilla alkavaksi esim. ”poiketen JYSE 2025 TAVARAT”.

4. Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat

Kuten laatunäkökulmat, niin myös ympäristö- ja sosiaaliset näkökulmat (työllisyysmahdollisuudet, ihmisarvoinen työ, sosiaalisten oikeuksien ja työoikeuksien noudattaminen, sosiaalinen osallisuus mukaan lukien vammaiset henkilöt, yhdenvertaiset mahdollisuudet, kaikille sopiva suunnittelu) tulisi pyrkiä huomioimaan hankintamenettelyn eri vaiheissa (määrittely, soveltuvuusvaatimukset, vertailuperusteet).

Toimittajilta tulee edellyttää, että he sopimuskauden aikana toimitettavien tavaroiden ja palveluiden tuottamisessa kunnioittavat ihmisoikeuksia ja työelämän perusoikeuksia (vähintään yleisiä ympäristö-, terveys- ja turvallisuusvaatimuksia).

5. Hankintapäätökset ja oikeusturvakeinot

Hankintapäätös pienhankinnoissa on tehtävä kunnan asianhallintajärjestelmässä (Dynasty). Perustelujen laajuus on suhteutettava hankinnan arvoon. Huomioitavaa on, että hankinta-asiakirjat ovat julkisia hankintapäätöksen jälkeen huomioiden salassapitoon liittyvät lainsäädännölliset perusteet.

Pääsääntöisesti alle 10 000 euron hankinnasta ei tarvitse tehdä hankintapäätöstä. Pienhankinnan arvon ylittäessä 10 000 euroa hankintapäätös tulee tehdä kirjallisena muutosohjeineen. Hankintapäätöksen suhteen myös rahoittajan ohjeet ovat ensisijaisia.

Hankintoja tekevät vain henkilöt, joilla on siihen valtuudet. Päätösvaltuuksista on määrätty kunnan hallintosäännössä. Hankintapäätökseen on kirjattava päätösvaltuus. Pienhankinnoista ei voi tehdä valitusta markkinaoikeuteen. Näissä on käytettävissä hankintaoikaisun (tilaajalle) lisäksi kunnallinen oikaisuvaatimus.

Kaikki allekirjoitetut hankintasopimukset, tilaukset ja niihin liittyvät olennaiset asiakirjat on kirjattava asianhallintaohjelmaan. Myös alle 10 000 euron hankinnoissa, joista ei tehdä erillistä päätöstä, esimerkiksi tilausvahvistus tai sopimus on tallennettava asianhallintaan siten, että hankinnan perustiedot ja ehdot ovat jälkikäteen todennettavissa.

6. Ohjeiden voimaantulo

Näitä ohjeita sovelletaan Suomussalmen kunnan pienhankintoihin 1.1.2027 alkaen kunnanhallituksen hyväksyttyä hankintaohjeistuksen.